

Filippo Tommaso Marinetti

Autor: Přemysl Čech

Konec války byl již na dosah a čím dál tím bylo jasnější, že Itálie bude stát na straně vítězů. Jenže po mírových jednáních ve Versailles mnohým Italům, a nejen veteránům, radost zhořkla. Neboť, jak řekl nacionalista **Enrico Corradini**, západní velmoci jednaly s chudou Itálií jak kapitalista s proletářem, takže za svou bojovou práci (a 600 tisíc padlých) dostala jen ubohé drobty: odraly jí, co to jen šlo. „Velká proletářka“ sice na úkor starého mocnářství získala oblast Horní Adiže/Jižních Tyrol, jenže rozsáhlá historická území s početnou italskou majoritou, povětšinou sídlící při jaderském pobřeží, připadla nově vzniklému Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, tedy pozdější Jugoslávii! To byl i případ města, které Italové nazývají Fiume (Řeka). Dnes je známější pod chorvatským názvem Rijeka.

Fiume bylo coby *corpus separatum* velkým „italským ostrovem ve slovanském moři“. Jeho obyvatelé proto očekávali, že po válce připadnou pod vládu v Římě. To se však nestalo a Fiume bylo vyhlášeno svobodným přístavem, který si nepokrytě nárokovalo slovanské království. Což bylo pro národně uvědomělé i vlastenecky cítící Italy, zejména mezi frontovými navrátilci, drzé a naprosto nepřijatelné. Jedenáctého září 1919 proto **d'Annunzio** v čele několika stovek dobrovolníků velkolepě vkrácel (Santa Entrata) do města, aby jej vojensky obsadil. Předpokládal, že tímto krokem donutí tehdejší slabou italskou vládu k rezignaci a nově zvolená bude mít tolik kuráže, aby rozhodnutí Versailleské smlouvy napadla, zpochybnila a dosáhla její úpravy. Nic takového se však nestalo.

Fiume bylo nacionálně prohlášeno za tzv. *Citta di Vita*, což v důsledku znamenalo nastolení takřka totální svobody ve všech oblastech života. V městě se zcela běžně realizovaly rozvody (v Itálii byl pak zákon o rozvodu schválen referendem až r. 1974), provozovala se volná láska: „v nekončící promiskuitě oslavovali legionáři a dcery města život a jedinečnost chvíle!“ včetně té homosexuální, experimentovalo se s drogami, uplatňovaly se prvky východních nauk a náboženství (jóga, vegetariánství atp.). V ovzduší nicméně stále převládal étos vojácký, legionářský, a jeho hrdinský patos (návky, teatrální přehlídky, rituální bojové hry, hlídky, šarvátky) zásadně přispěl k utváření *fašistického stylu*: drama, gesto, dynamika, svaly a zbraně, mobilizace, útvary, uniformy, specifická mluva, černé košile, římské pozdravy

napřaženou paží, liktorské sekery a pruty, obřadnost, písně, odznaky, symboly, rity, umrlčí lebky na trikotech, uhrančivá jména skvader jako „Disperata“ (Zoufalá) či „Me ne frego“ (ekvivalent „Kašlu na to“) – dýky v zubech, granát v ruce, výstřel z revolveru, praskot plamene, řev útočícího – zákopokracie ... z války znovuzrozené embryo nového společenství Itálie! To vše do města přitahovalo různorodou směsku dobrodruhů, umělců, bývalých vojáků, zlaté mládeže, ale i zločinců snažících se vyhnout vězení. Do jisté míry až komunistická (za revolucionáře uznal d'Annunzia sám Vladimír Iljič Lenin) – lépe: *anarchofašistická* – republika však netrvala dlouho. Polis již na jaře roku 1920 začala trpět akutním nedostatkem potravin, léků a *Město života* se postupně měnilo v pravý opak, přesně jak v Kubinově *Zemi snivců* (české vydání 1947). Peter Lamborn Wilson alias **Hakim Bey**, mj. žák velkého tradicionalisty Henryho Corbina (č. srv. jeho **Mundus imaginalis**), ji nicméně uvádí jako skvělý příklad uskutečněné „dočasné autonomní zóny“, jiní hovoří o novém člověku a velkém happeningu, o Státě jako uměleckém díle, jehož polovojenská „všelidová síla“ se manifestovala pod balkonem, z něhož d'Annunzio deklamoval své vize a rozkazy. Nietzscheánství, bergsonismus (*élan vital*), sorelovské „úvahy o násilí“. Trvalý význam zářného vzoru si ovšem uchovává jedinečná *Carta del Carnaro* čili „návrh nové ústavy svobodného státu Fiume“, jejíž český překlad je k nalezení v knížce *Fašismus* od Noëla O'Sullivanova, který píše: „D'Annunzio přišel se zvláštní směsí starověkých, středověkých a novověkých myšlenek, pohanských i křesťanských zásad, nacionálních a sociálních požadavků, z nichž vytvořil, jak sám tvrdil, doktrínu, která nahradí jak [protestantsko-židovský] kapitalismus, tak [marxistický] socialismus.“ Mezi deseti stavů (korporacemi) jsou i „mystičtí služebníci občanské svatyně“, **Alceste de Ambris**, syndikalista a Mussoliniho přítel, **stanovil** kolektivní vedení hospodářství, hudba se v ústavě objevuje jako „*istituzione religiosa e sociale*“, tedy občany spojující instrument, přesně jak to podle pradávných pospolitostí prosazoval Richard Wagner.

Poslední dny městského Státu Fiume byly zpečetěny tzv. Rapalskou smlouvou, podepsanou mezi Itálií a slovanským královstvím. Obsahem této mezinárodní smlouvy bylo upřesnění sporných hraničních území obou zemí a opětovná deklarace Fiume coby svobodného přístavu, a také zaručení italské státní příslušnosti Italům žijícím na území jugoslávského státu. Na **d'Annunzia** byl vytvářen tlak, aby kapituloval. Mussolini mu radil v podstatě totéž, leč d'Annunzio neposlechl a tak koncem roku 1920 zasáhlo italské námořnictvo a letectvo (viz pojem Natale di Sangue – „Krvavé Vánoce“), které donutilo Fiume k 31. prosinci roku 1920 kapitulovat. *Ohně dohořely*. [Srv. co k tomu píše Masaryk, střízlivý realista v duchu českého devatenáctého století, ve své *Světové revoluci*.]

Po životním dobrodružství ve Fiume se d'Annunzio stáhl do ústraní. Posledním jeho velkým skutkem bylo zbudování památníku Vittorialle degli Italiani z areálu vily Cagnacco, kterou zakoupil od italského státu (ten ji po válce zabavil německému kunsthistoriku Thodemu). Il Vittoriale má navždy oslavovat italskou velikost – národní i jeho vlastní. Benito Mussolini, který se starého pána snažil držet co nejdále od reálného vlivu na politické dění v zemi, ho v tom silně podporoval: *D'Annunzio je génius. Muž neobyčejných schopností a výsledků, není to ale muž každodenní praxe*. Těžko najít výstižnější charakteristiku: Mussolini si naprosto uvědomoval géniovu zásluhu na formování fašistické estetické politiky, sílu jeho osobnosti a vlivu na mnohé Italy, avšak Duce může být vždy jen jeden. I proto na výstavbu památníku proudily nemalé částky.

Poslední roky „umělce života“ nebyly snadné. Trampoty stáří mu zhoršovala závislost na kokainu i jiných medikamentech. Muž, jenž po celý život obdivoval mladost a vitalitu, se prý natolik změnil, že ho někteří ani nepoznávali. Prvního března 1938 vydechl ve svém knížecím sídle při Gardském jezeře naposledy. Pochován je v tamním mauzoleu, které výnosem z roku

1940 nechal zřídit Mussolini. Naposledy tu Duce promlouval o d'Annunziově odkazu před reprezentacemi Sociální republiky ještě v březnu 1945.

*Původně psáno pro časopis **Reconquista**, pro *Délský potápěč* upravil a doplnil **Karel Veliký**.*